

Knutson zahteva odstavitev državnega tajnika Marshalla

Dejal je, da je Marshall demonstriral nesposobnost v vseh področjih diplomacije. Kongresnik Shafer obdolžil Trumana in generale odgovornosti za vojno hysterijo

Washington, D. C., 29. marca. —Kongresnik Knutson, republikanec iz Minnesote, je dejal, da mora biti državni tajnik George C. Marshall odstranjen iz kabineta, da se Amerika izogne vojni. On je načelnik odseka za pota in sredstva in oster kritik zunanje politike Trumanove administracije.

"Marshall," je dejal Knutson, "ni zanesljiva oseba. Demonstriral je nesposobnost v vseh področjih diplomacije. Dosegel ni nobenega uspeha kot Trumanov odposlanec na Kitajskem, izgubil ni konflikta med Ameriko in Sovjetsko unijo in njegovo reševanje palestinskega problema je rezultiralo v popolnem polomu."

Svetovna situacija je kritična in Amerika nima določene zunanje politike, temveč skače od ene skrajnosti do druge. Ako se hočemo izogniti vojni, mora biti Marshall odstavljen kot državni tajnik brez odlašanja. Tragično je za Ameriko, ker ameriško zunanjo politiko določa Marshall in Truman, dve nesposobni osebi. Marshall je morda dober vojak, ni pa diplomat. Na polju diplomacije izkazuje le polome."

Knutson je dejal, da bo glasoval proti pomoči v vsoti \$6-200,000,000 zunanji državam. Glasovanje o pomoči bo v nižji kongresni zbornici ta teden.

Poleg Knutsona so se oglasili drugi kritiki Trumanove administracije in njene zunanje politike. Kongresnik Shafer, republikanec iz Michigana, je dejal, da Truman, Marshall in generali, ki imajo vodilno besedo v administraciji, podžigajo vojno hysterijo in potiskajo Ameriko v vojno. Vsi tolčejo po vojnem bobnu, da odvrnejo pozornost ameriškega ljudstva od zablod administracije.

"Naši bedasti voditelji ne morejo vzdrževati miru in ne rešiti notranjih in zunanjih problemov," je rekel Shafer. "Zdaj rožljajo s sabljo in potiskajo Ameriko v vojno. Mir ne ogroža Sovjetska unija, temveč naši bedasti voditelji. Generali hočejo obdržati sarže in visoke po-

PRIPRAVE ZA LETNO KONVENCIJO ANGLEŠKE DELAVSKE STRANKE

London. — (ALN) — Lista resolucij, ki bodo predložene na letni konvenciji Delavske stranke meseca maja, kaže, da bodo delegati posegli v vse faze angleške delavske vlade in njene programa. Konvencija se bo vršila v dneh od 17. do 21. maja. Večina resolucij, ki se tičejo britske zunanje politike, je kritičnih, dočim so resolucije v notranjih problemih in smernicah vlade zmerne in mile. Voditelji stranke, ki so člani delavske vlade, bodo opozicijo v stranki glede notranjih smernic lahko porazili. Glavna resna opozicija se opaja proti vladi glede njene zunanje politike, zlasti glede Rusije.

Do sedaj so razne branže Delavske stranke pripravile že 40 resolucij, ki bodo predložene konvenciji in sprejete. Poleg strankinih branž imajo besedo tudi delavske unije, ki so včlanjene v stranko.

Unije so se odločile, da bodo s svojimi delegati na konvenciji ostro nastopile proti vladnemu odloku, s katerim je zamrznila mezde delavcev. V ta namen je pripravljen enajst resolucij, s katerimi bodo unije

zicije. Zgodovina je natrpna z zablodami militaristov, kadar so narekovali politiko.

V državnem departmentu so karieristi, ki skušajo prikriti svoje zablode in ustvariti kolektivno državo. Za doseg tega cilja so pripravljeni tvegati vojno. Veščaki nam pripovedujejo, da Rusija noče vojne in da ni pripravljena za vojno. Iz tega lahko sklepamo, da je v ozadju vojne propagande in hysterije premišljena zarota.

Trumanova administracija namenoma ustvarja krize, ker upa, da se bo na ta način vzdržala na krmilu. Truman, državni tajnik Marshall, obrambni tajnik Forrestal in mornarični tajnik Sullivan kričijo, da se Rusija pripravlja za agresijo in pritiskajo na kongres za sprejetje načrta vojaške konskripcije, obvezne vojaške službe in vezbanja.

Življenja naših fantov niso lastnina države. Ne smejo biti žrtvovana za bojiščih v tujini. Kar hoče vojna stranka v Trumanovi administraciji."

Papež govoril pred veliko množico

Rim, 29. marca. — Papež Pij XII. je govoril pred množico 400,000 ljudi, ki se je zbrala na trgu St. Petra. Omenil je volitve, ki bodo 18. aprila, in apeliral na poslušalce, naj oddajo svoje glasove kandidatom stranke krščanske demokratov, katere vodja je premier Alcide de Gasperi.

Češka vlada bo ignorirala ameriško zahtevo

Lake Success, N. Y., 28. marca. —Čehoslovaška vlada bo ignorirala ameriško zahtevo, naj pojasni, kako je dobila vso oblast v deželi. To je razkril njen besednik pri organizaciji Združenih narodov. On je dejal, da je bil preobrat v Čehoslovakiji, v katerem so komunisti dobili vso oblast, notranja zadeva, ne zadeva Amerike in organizacije Združenih narodov.

skušale prisiliti vlado, da preklicke zamrznitev mezd. Druge resolucije se nanašajo na kontrolo dobičkov in cen, ki naj se uvede v vseh slučajih, kjer vlada zamrzne mezde in plače.

Glavno resolucijo glede zamrznitve mezd bo predložila mogočna unija transportnih delavcev, ki je največja angleška delavska unija. Ta unija je omogočila, da se je sedanji zunanji minister Ernest Bevin dvignil na visoko mesto. On je bil član in voditelj te unije do vstopa v vlado. Ta unija je hrbtenica Delavske stranke.

Resolucija unije transportnih delavcev obsoja sedanjo vladno kontrolo profitov, ker se zanaša na prostovoljno sodelovanje industrijcev. Resolucija zahteva, da mora vlada odločno nastopiti proti profitarjem.

Trinajst izmed 15 resolucij, ki se nanašajo na zunanjo politiko, urgira vlado, naj vzpostavi boljše odnose s Sovjetsko zvezo in z državami v vzhodni Evropi, par resolucij zahteva, naj vlada odpokliče vojaštvo in Grčije, enajst resolucij pa zahteva, naj vlada zatire fašistične aktivnosti v Angliji.

Sovjetske obdolžitve proti Švedski

Gradnja baz za ameriške čete na švedskem ozemlju

Moskva, 29. marca. — Rdeča zvezda in Rdeča mornarica, glasili so sovjetske armade in mornarice, sta obdolžili švedsko vojaško poveljstvo, da je skovalo načrt za gradnjo baz za ameriške letalce in padalce na švedskem ozemlju.

Obdolžitve so sledile prejšnjim obdolžitvam, da namerna norveška vlada dati v najem vojaške baze Ameriki in Veliki Britaniji na Norveškem. Obdolžitve so bile objavljene v Izvestijah, glasilu sovjetske vlade.

Članek v Rdeči mornarici je spisal komentator M. Semenov. Generala Helga Junga, vrhovnega poveljnika švedske oborožene sile, je obdolžil, da je pripravljen podvreči to silo ameriški vojni mašini. Švedska zunanja politika naj bi služila ekspanzijskim težnjam Amerike v severni Evropi. Jungov načrt je osnovan na ameriški pomoči in določa med drugim:

Konstrukcijo novih trdnjav in letalskih baz v severni Švedski za ameriške čete in letalce.

Uključitev švedskega letalstva v sistem ameriškega vojaškega letalstva.

Mobilizacijo švedskih industrij na osnovi dovožanja ameriškega strateškega materiala.

Izgleda, da bodo ruske obdolžitve pospešile sklenitev pogodbe prijateljstva in vzajemne pomoči med Sovjetsko unijo in Finsko. Člani finske delegacije so v Moskvi. Mnenje prevladuje, da bo pogodba ojačila sovjetski položaj v severni Skandinaviji.

Marshall odpotoval na konferenco

Washington, D. C., 28. marca. —Državni tajnik George C. Marshall je odletel v Bogoto, Colom-

Domače vesti

V bolnišnici

McKinley, Minn.—John Stare, član društva 175 SNPJ, se je moral podati v bolnišnico, kjer je bil že drugi operiran in je v opasnem stanju. Ko se je njegova žena pred par dnevi vrnila iz bolnišnice, kjer ga je obiskala, je doma tako nesrečno padla, da si je zlomila nogo. Zdaj sta oba v bolnišnici v Virginiji. Tudi ona je članica istega društva. Članstvo je prošeno; da ju obišče.

Zornik zopet doma

Hermine, Pa.—Tone Zornik, znani zastopnik Prosvete in "prodajalec možganskih medicin," se je vrnil iz bolnišnice Mercy, Pittsburgh, kjer je preživel težko operacijo in je na poti okrevanja.

Slovenski radioprogram

Eveleth, Minn.—Ameriški jugoslovanski klub 1 bo prihodnji dve nedelji, 4. in 11. aprila, zopet oddajal slovenski program po radijski postaji WEVE ob pol treh popoldne. Prvi program je oddal zadnjo nedeljo iz dvorane SNPJ, kakor bo tudi prihodnja dva. Program, ki traja eno uro, vodi Joseph Cerrar.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Casimir Mack, sin družine Frank in Antonia Mack iz Collinwooda, se je po petih letih vojaške službe zopet vrnil v civilno življenje. Služil je v Braziliji, zadnja tri leta pa v okupacijski armadi v Nemčiji, kjer se je seznanil in poročil z estonskim dekletom. Z ženo si ustvarita dom v Clevelandu, kjer on zopet nastopi policijsko službo.—John Hrovatin iz Collinwooda se je vrnil iz bolnišnice.—Frank Marn se nahaja v bolnišnici St. Luke's.

Nov grob v Lorainu

Lorain, O.—Dne 23. marca je po triletni bolezni umrl Michael Polutnik, star 75 let, doma iz Račje vasi, fara Cerklje ob Krki, v Ameriki od 1903, v tej naselbini od 1905. Od 1938 je bil v pokoju. Tukaj zapušča sina, tri hčere in vnukinjo, v Clevelandu pa brata Jožeta Tomažina.

bis, kjer bo konferenca reprezentantov ameriških republik. Z njim sta odletela trgovinski tajnik W. A. Harriman in William McChesney, načelnik federalne izvozne-uvozne banke.

Detektivi na pre- mogovnem polju

Preizkušnja med Trumanom in Lewisom

Washington, D. C., 29. marca. —Pravkar je bilo razkrita, da so bili federalni detektivi in agenti poslani na polje mehkega premoga, kjer bodo pazili in gledali, da ne bo noben federalni zakon kršen v zvezi z rudarsko stavko, ki se je pričela 15. marca.

Mnenje prevladuje, da bodo detektivi in agenti zbrali evi-denco, da je stavka kršitev Hartleyevega protidelavskega zakona, dasi ni bila oklicana. Rudarji so le ostali doma in s tem podprli Johna L. Lewisa, predsednika svoje unije, v konfliktu z operatorji.

Lewis je obdolžil operatorje, da se ne drže provizije pogodbe, sklenjene v juniju lanskega leta, glede plačevanja mesečne pokojnine sto dolarjev rudarjem, ki so stari 60 in več let ter delajo 20 in več let v premogovnikih. Zdaj je v ospredju preizkušnja moči med Lewisom in Trumanovo administracijo.

Posebni odbor, katerega je imenoval Truman in mu poveril preiskavo konflikta med rudarsko unijo in operatorji, je naznanil zaslišanje. Prišlo se bo danes v Washingtonu. Lewis je bil pozvan, naj nastopi pred odborom. Zdaj še ni gotovo, ali se bo povabilu odzval. Ako se ne bo, bo morda zadeva prišla pred federalno sodišče, ki bo lahko določilo kazen.

Pepper priporoča razgovore med Trumanom in Stalinom

Washington, D. C., 28. marca. —Senator Pepper, demokrat iz Floride, je priporočal razgovore med predsednikom Trumanom in premierjem Stalinom, ki naj bi končali "mrzlo" vojno in omogočili svetovni mir. Na Trumanu je apeliral, naj stori dramatično gesto in povabi Stalina na sestanek in interesu miru. Pepper, ki je imel prej dobre besede za Rusijo, se je pridružil sedaj onim, ki vprijejo, da je Sovjetska unija agresivna proti svojim sosedam.

Ljute bitke se obnovile v Palestini

Najmanj 68 židov in Arabcev ubitih. Arabci napadli židovski konvoj v bližini lebanonske meje

Jeruzalem, Palestina, 29. marca.—Ljute in krvave bitke med židi in Arabci so se obnovile v Palestini. V teh je bilo na veliko noč najmanj 68 oseb ubitih. Uradno britsko poročilo pravi, da je 250 oboroženih Arabcev napadlo iz zasede židovski kon-

voj pri Nahariju, severna Palestina, med Acrejem in lebanonsko mejo, in ubilo 42 židov. Trupla židov so našle britske čete, ko so dospеле na pozorišče. Arabci so razdejali vse vozove židovskega konvoja.

Arabska oborožena sila je čakala na židovski konvoj v zasedi med hribi na črti Hararija in Yeham. Imela je topove in strojnice, ki so bruhalo kroglice na konvoj.

Druga bitka med židi in Arabci je divjala na južni strani Betlehema. Začela se je z napadom na 200 židov, med katerimi so bili člani židovske milice Haganah. Sledila je arabskemu obleganju židovske naselbine Nabi Daniel. Koliko židov in Arabcev je padlo v bitki, še ni znano.

Nadaljnji židovski konvoj so Arabci napadli pri Kfar Etzionu. Židom so prišli na pomoč britski letalci, ki so metali bombe na Arabce. Arabska oborožena sila je štela 1.500 mož.

Poročilo pravi, da je bilo sto Arabcev ubitih in čez dvesto ranjenih v bitki z židi.

Bitke med židi in Arabci so divjale tudi v Jeruzalemu in drugih palestinskih mestih. Dva britska vojaka sta bila ubita v Jeruzalemu, pet pa ranjenih.

Britske bojne ladje so večer prestregle parnik, ki se je bližal obrežju Palestine. Na parniku je bilo čez 800 židovskih beguncev.

Tiskarii vztrajajo v stavki

Chicago, 22. marca.—O krog 1.500 tiskarjev, članov unije Ameriške delavske delavske federacije, vztraja v stavki proti izdajateljem petih listov v Chicagu, čeprav je federalni distriktni sodnik Luther M. Swygert v Indianapolisu izdal injunkcijo, ki prepoveduje podpiranje ali sankcioniranje drugih stavk. Injunktija se ne aplicira na krajevne unije. Odločitev, da se stavka nadaljuje, je padla na zborovanju tiskarjev večeraj. Na zborovanju je govoril John J. Pilch, predsednik tiskarske unije.

NOVA SKEMA ŽELEZNIŠKIH DRUŽB ZA ZNIŽANJE DELAVSKIH PODPOR

Washington. — (FP) — Kongres bi moral zvišati brezposelnostno in bolniško podporo za železnišarje, ne pa znižati davke, da zadovolji železniške magnate. S temi besedami so nastopili zastopniki železniških delavcev na zaslišanju pred kongresnim odsekom za sredstva in pota pretekli teden.

Zaslišanje se je vršilo v zadevi zakonskega osnutka, ki ga je v nižji zbornici predložil kongresnik Richard M. Simpson, republikanec iz Pennsylvanije. Osutek predvideva, da se bi znižali prispevki za brezposelnostno podporo železniških delavcev s 3% na eno polovico enega odstotka. Zastopniki železnice so argumentirali, da je sklad za brezposelnostno podporo tako velik, da se prispevki lahko znižajo.

Na zaslišanju se je doznalo, da zadevni sklad v slučaju depresije ne bi mogel zmagovati pričakovanega bremena; kril bi le 29% obveznosti. Julius H. Parmelee, podpredsednik zveze železniških družb, je na zaslišanju priznal, da bi nižji prispevki družbam prihranili okrog 120 milijonov dolarjev letno.

Harry See, legistativni zastopnik železničarske unije, je ostro obsodil predloženi zakonski osutek. Dejal je, da je nov poskus železniških družb, da rabi-jo kongres za povečanje profitov. Dostavil je, da je vlada družbam dovolila zvišanje tovrstnih cen za kritje prispevkov, ki gredo v sklad za brezposelnostno podporo. Družbe gotovo ne bi znižale prevozne cene, ako bi dobile znižanje glede prispevkov.

L. P. Schoene, svetovalec železničarske unije, je rekel, da v slučaju depresije bi bilo četrt milijona železničarjev brez dela. Drugi zastopniki železničarjev so posvarili kongresni odsek, naj nikar ne nasede skemi železniških družb, ki se brigajo le za masne dobičke.

Kongresnik Robert Grosser, demokrat iz Ohija, je 15. marca predložil zakonski osutek, ki bi povišal brezposelnostno in bolniško podporo za 25%, tako da bi maksimalna podpora znašala \$6.25 dnevno. Namen tega osnutka je, da se vzpostavi nakupna moč podpor, do katerih so upravičeni prizadeti železničarji.

Ta karta prikazuje enega glavnih vzrokov, zakaj je leta 1929 prišlo do poloma, ki se je razvil v veliko depresijo. Da se kaj takega zopet ne ponovi, delavstvo zahteva večji kos "paja".

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosestvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Hočejo vojno in novih strahot!

Po strahotah, ki jih je svet doživel v zadnji vojni, bi količkej civiliziran človek mislil, da ni osebe v krščanskem ali nekrščanskem svetu, ki bi si bodisi aktivno ali pasivno želela novega klanja in razdejavanja. Količkej civiliziran človek bi pričakoval, da je ni odrasle in količkej razumne osebe, kateri bi že sama misel na vojno in vse njene grozote ne bila odvratna. Človek bi mislil, da se za vojno ne bo navduševal ali pa nanjo gledal brezbržno rihče, kateremu možgani količkej delujejo in kateri ima količkej srčne kulture. In to posebno, ker bi v pričo najnovejših morilnih strojev, kateri so zadnjič komaj prišli v rabo ali pa niti ne, nova vojna v svojih grozotah stokrat prekašala grozote zadnjega svetovnega klanja.

Toda v pričo političnih dogodkov, ki se danes odigravajo v tej deželi, je tako mišljenje žal zelo zgrešeno in utopično. V Ameriki se ponasamo, da smo krščanska dežela. Tako vsaj deklarirajo ob vsaki priliki predstavniki cerkve, vlade, organiziranega delavstva in kapitala. Eden od temeljnih stebrov krščanstva bi imel biti nauk, ki pravi: Ne ubijaj... ali kdor se z mečem igra, bo z mečem pokončan. Ta nauk sicer ni noben monopol tako zvanih krščanskih cerkev, kajti enak nauk poznajo tudi nekrščanske vere. Izven kanibalcev je ta nauk sploh prevzelo vse človeštvo, vse religije že v sivi davнинi. Pripadniki vseh teh brez razlike tudi molijo svojega boga ali svoje bogove, naj jih obvarjejo vojne, potresa, lakote in drugih grozot. Toda...

Človek je res čuden tvor, poln največjih kontradikcij. Na eni strani je dober, plemenit in razumen—vsaj skuša biti in se dvigniti na čim višjo stopnjo civilizacije. Na drugi strani pa je še vedno največji divjak, največji krvolok in trinoj, poln blaznih strasti in predsodkov. Na eni strani moli za mir in se trese pred vojno, na drugi pa se blazno oborožuje, seje sovražstvo do narodov, ki so bili še včeraj njegovi zavezniki proti skupnemu sovražniku in bodisi blazno hujša na vojno ali pa pasivno prenaša to hujškanje, dokler ni tudi sam dodobra omehčan. Potem se tudi sam pridruži volkovom, ki kriče: Križajmo sovraga! potolčimo te proklete hudiče! proč s komunizmom! na vojno, dokler se rdeči hudiči ne postavijo na noge! zmetajmo nanje atomske bombe!...

Tako je bilo v preteklosti. Tako je danes. Tako bo morda jutri. Toda jutri bo najbrže zadnjičkrat, kajti z največjim morilnim orožjem se zna človek decimirati, da od tako zvane "civilizacije" ne bo ostalo drugega ko velikanški pur razvalin, po katerih se bodo plazili sestradani, pohabljeni in bolni človeški in živalski ostanki. Morda bo iz teh razvalin po nečloveškem trpljenju vstala nova civilizacija. Lahko se pa tudi zgodi, da se bodo ostanki prizadetih narodov pogrezili tako globoko, da bodo izginili v zgodovino. Tako se je zgodilo že z marsikakšno civilizacijo, z marsikakšnim narodom na vseh kontinentih. Na primer o nekoč cvetoči inkiški civilizaciji na tem kontinentu, v Centralni in Južni Ameriki ni danes sluha ne duha. Odnosno nič drugega ko izkopanine in zgodovina. Prav tako tudi ne o starih civilizacijah, ki so nekoč cvetele na obalah Sredozemlja.

Ampak s temi mislimi, s temi možnostmi se organi javnega mnenja v tej deželi danes ne ukvarjajo. Še manj pa tisti, ki so na vladi — služabniki Wall Streeta in militarizma. Glas onih, ki se ukvarjajo s temi mislimi in ki si svare deželo pred novo katastrofo, je v javnosti zelo šibek. Mrs. Roosevelt, ki ima brez dvoma široke kontakte, sicer pravi, da se večina ameriškega ljudstva trese pred vojno, toda je v veliki konfuziji in si ne zna pomagati. Toda tudi ona pridno toleče po Wallaceu, ki je izmed vseh vidnih politikov edini, ki se je drznil postaviti po robu vojnim hujškanjem. Po njem tudi pridno toleče Norman Thomas, ki je sicer proti militarizmu, toda kar na eni strani zgradi, na drugi strani podere, oziroma še mnogo več. Izgleda, da nacistične Nemčije ni nikdar toliko sovražil kakor danes sovraži Sovjetsko Rusijo in revolucionarne ljudske režime v vzhodni Evropi.

Žal je danes v Ameriki mnogo Thomasov, Reutherjev, Pearsonov, Lippmannov, Kaiterbornov, Hearstov, etc. etc., ki hočejo drug drugega posekati v ustvarjanju konfuzije, sejanju sovražstva drug Rusije in narodov vzhodne Evrope ter hujškanju na vojno.

Da, tudi ameriški Slovenci imamo vojne hujškanje in sejalce sovražstva do Rusije, nove Jugoslavije, nove Poljske, nove Bolgarske in Čehoslovaške in Ogrske in Rumunske. To so ljudje okrog Ameriške domovine, ki se trkajo na svoja "krščanska" prava in izrabljajo vero in cerkev, za svoje politične namene. Ti ljudje lahko hodijo v cerkev ali celo mašujejo, toda sigurno je, da ne molijo Boga: O Gospod, reši nas vojne... V resnici delajo baš obratno.

Miha Krek, ki je pred nekaj meseci prišel iz Rima, da "reši, kar se rešiti da," je 7. marca na zboru Liige katoliških Slovencev v Clevelandu med drugim tudi s temile besedami ustvarjal sentiment za vojno:

"Gorje doma, v starem kraju, je strašno, obsežno, vseobsegajoče. Slovenci smo danes del nesrečnih sužnjev sovjetskega komunističnega tiranstva. Rešitev Slovencev in Slovencev je del svetovne ali vsaj evropske rešitve. Če se ne dandanašnje, še svobodno človeštvo zaveže, da z velikimi žrtvami in odločnimi napori inore šov vse rešiti, bomo rešeni tudi Slovenci. Če te zavesti, odločnosti in požrtvovalnosti ne bo, bo vse izgubljeno, ne le Slovenija, tudi Amerika."

Z drugo besedo: Miha Krek s svojimi kolegi vred vidi "rešitev" le v — vojni.

Se bolj jasno pa se je izrazil A. D. 19. marca, ko je sadistično podpravljal Trumanov žingolistični in vojnohujšakški govor pred kongresom. "Da, če bo treba, tudi omogočeno bodo hrešale in uničevale, če drugače ne bomo mogli obvarovati svoje svobode!" je

Moje misli.

I.

De Poe, Ill.—Letošnja zima je bila precej huda, vendar pa se mi je zdela ena najkrajših, kajti kratkočasili smo se s čitanjem in poslušanjem radia.

Preroki oznanjajo slabe čase, ker se vidi na soncu črne poge. Vse kaže, da so dobro pogodili, kajti uresničile so se že mnoge slabe stvari: huda zima, nevihte, verska politika in ljudska histerija.

Tudi na naše napredno časopisje je prišla črna pega, toda pošteni in delavsko zavedni Slovenci nimamo nič strahu.

Prav lepa hvala vsem, ki se trudijo, da je Prosveta tako zanimiva. Povest "Tovariši" je bila res krasna in nadvse zanimiva. Vse priznanje pisatelju Tonetu Seliskarju. Rada bi ga poznala, ker je napisal tako resnično povest. V povesti omenja tudi kraje, v katerih sem preživela svoja najlepša leta. Milo se mi je storilo, ko sem čitala o vinskih gorcih, Gadovi peči in okolici. Oh, kako je bilo lepo, ko smo po teh krajih prepevali, da je naša lepa pesem odmevala po hribih in dolinah. In kako pisatelj Seliskar dobro ve za tisti ovinek reke Krke, ki se vije proti Cerkljam. Tam smo imeli mladina večje veselje kot ga imajo bogati Američani ob obrežju Atlantika v Floridi.

Ko sem čitala povest "Tovariši", sem si mislila, ubogi Pavle, ker ni vedel za pravo pot preko Krke za tistim ovinkom. Tam blizu so štrle iz vode pečine, po katerih sem večkrat prišla na drugo stran Krke. Čevlje v eno roko, z drugo sem malo dvignila krilo, nato pa skakala kakor srna preko Krke. Ubogi Pavle, ki je tvegal življenje. Velika sreča, da ni zalezal v vrtnice, pred katerim so nas svarili dobri praveci. Vrtinec je večkrat koga potegnil na dno reke.

Se enkrat lepo priznanje vsem dopisnikom. Le pišite veliko, ker ste zmogli. Ne smem pozabiti naše urednice in pa organizacije SANS, ki pribušuje zanimive članke iz stare domovine. Čitatelji komaj čakamo drugega dneva in novih novic in tako nam dnevi hitro bežijo. Sonce se pomika visoko in pomlad je blizu, ki nas bo ogrela. Ko človek preživi pol stoletja, se mu prav prileže zlato, gorko sonce, prav tako kot martinčku na skali.

V 50 letih našega časa smo doživeli veliko sprememb in prestali dosti za boljši in lepši svet ter svetlejšo čase. V prihodnjih 50 letih pa se bodo ljudje iznebili angleških in ameriških črnih krto, ki rujejo po tisti zemlji, dasiravno imajo dovolj svojih širnih polja.

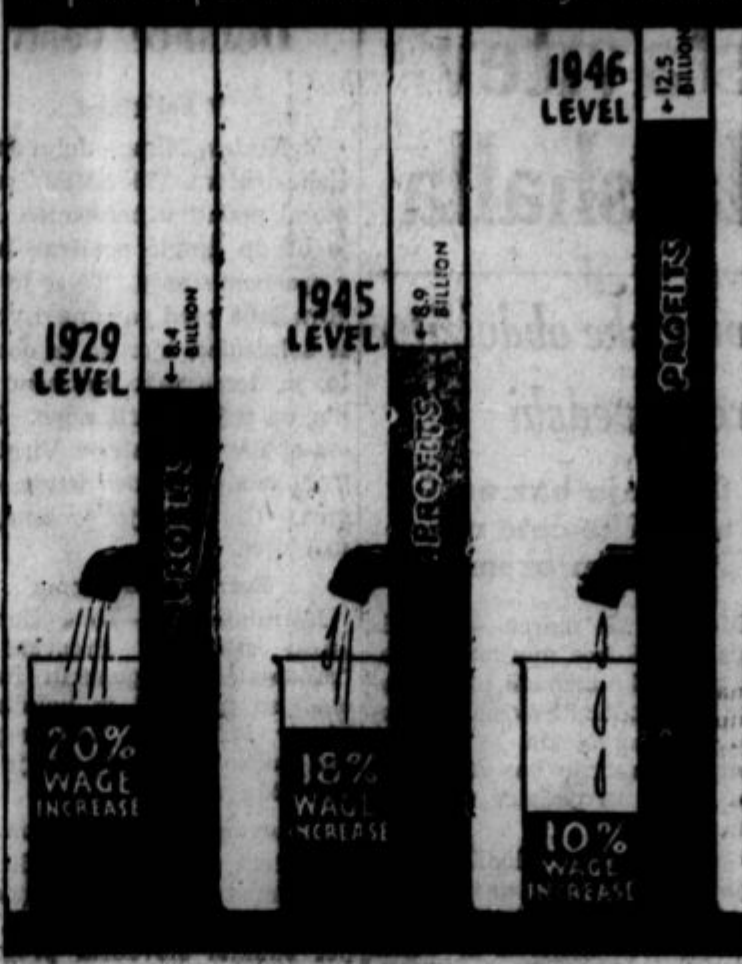
Sreča je, da je ruska pšenica tako obilno obrodila ter daje veliko kruha, ki čisti možgane. Da, v kruhu je moč, ne pa v zlatu in železu. Kruh in zlato sta si v toliko podobna kot prava in goljufija! In koliko goljufije, krivice in laži je zadnje čase pričujoče vsepovsod: v zraku in na zemlji, na prižnici in v radiu. Odkar je minila vojna, slišimo neprestano bla, bla, bla, medtem babljanjem pa se kaj neprizadevanega zgodi, kot se je nekemu gostilničarju, kateri je kar naprej blabljal z dvema gostoma, v tistem času pa mu je bilo ukradenih v ozadju več zabojev žganja.

Kdor opazuje današnji svet, vidi, da se ga je prišla huda bolezen in zemeljski bogovi so okuženi s kugo. Ti bogovi imajo človeka za žival. Take bogove so poznali Grki že 400 let zapisa A. D. In A. D. se tega vidno veseli. Seveda si tudi lasti monopol na "patriotizem, ki je zadnje zatočišče vseh lopovov," kakor je nekoč zapisal neki Anglež po imenu Johnson. Tudi se silno veseli, "ker bo Amerika gledala, ako bo šla v vojno, da bodo 'petokolonci' (nasprotniki vojne) lepo na varnem in neškodljivih."

Res čudno "krščanstvo" uče ti ljudje, sploh vsa vatikanska totalitarska mašina, ki komunistom nima ničesar očitati, kar se tiče diktature. Ni ga večjega diktatorja kakor je rimska cerkev, ki pozna svobodo le zase, dokler jo lahko izrablja za svoje realitetne, finančne in politične namene. Ker je Rim izgubil to svobodo v novi Jugoslaviji, zato tudi toliko kriča, "kako strašno, obsežno in vseobsegajoče je gorje v starem kraju!" Zato naj padajo in "hrešijo" tudi bombe. Čim prej pride do tega, toliko več veselja bo pri A. D. in v Rimu. Toda če ti moralni dekadenti vidijo, da bodo na ta način prišli do svoje "svobode", se zelo, zelo motijo!

zapisala A. D. In A. D. se tega vidno veseli. Seveda si tudi lasti monopol na "patriotizem, ki je zadnje zatočišče vseh lopovov," kakor je nekoč zapisal neki Anglež po imenu Johnson. Tudi se silno veseli, "ker bo Amerika gledala, ako bo šla v vojno, da bodo 'petokolonci' (nasprotniki vojne) lepo na varnem in neškodljivih."

47 profits permit substantial wage increases

Kakor kaže ta karta o velikanskim profitih, ki so jih "free enterprizerji" lani popravili, bi lahko v mnogih industrijah izdatno povišali plače, ali pa znižali cene. Zgodilo se bo seveda obratno, kar se cen tiče.

pred Kristusom. En tak bog je shranjen v muzeju v Springfieldu, Mo. Imenuje se Bakchus. Sedi v senci in pije vino, pri nogah pa mu sedi deček, ki ima pol hrbita in eno nogo podobno divji ovci. Tisti Grk, ki je izklesal tega boga, je znal za tiste čase dobro misliti. Zunanji muzeja pa je kip suhega človeka v dolgi suknji. V roki drži knjigo in gleda na tovarne, šole in delavska stanovanja; v katerih se delavci odpočinajo od trdega dela. Ta kip je simbol, ki pravi, kaj lahko ustvarijo suhi ljudje.

Vse, kar gledamo in čitamo, nam daje misliti, da se časi spreminjajo. V gledališču sem videla grška dekleta, katera hrbro čakajo sovražnika. Njihovi obrazi so lepi in priča, da so ponosne, ker se borijo proti tiraniji. Sama pri sebi sem mislila, da ne bodo vse pobite in iz njih krvi se bodo rodili otroci, ki bodo ponosni na svoje hrbre matere. Kar ne bodo one dosegle, bodo pa njih otroci.

Dne 29. februarja sem se čudila ameriški žurnalistki Ellie Wilder, katera je debatirala v radiu z dvema moškima. Ona je prišla pred dvema mesecema iz Čehoslovaške in povedala, kaj misli o ljudeh preko morja in zakaj ne morejo več prenašati trpljenja. Kaj takega še nisem slišala od nobene ženske. Da, ko bo enkrat žena ali mati videla, kaj je narobe s svetom, bo pravilno vzgojila svoje otroke.

(Konec prihodnjic.)

Mary Zugich.

Z avtomobilom iz Chicago v Florido in haza

Chicago, Ill.—Pred leti so naši ljudje potovali iz države v državo, večinoma iščoč zasluzka, zadnja leta pa precej potujejo po prostrani Ameriki, da si malo ogledajo deželo, naker se poživljajo vrnejo na svoje domove v industrijskih mestih. Zlasti radi obiščejo "zlato" Californijo in zadnje čase tudi sončno Florido.

Prijatelj Zorko mi je omenil,

Zavtomobilom iz

Chicago v Florido

in haza

Chicago, Ill.—Pred leti so naši ljudje potovali iz države v državo, večinoma iščoč zasluzka, zadnja leta pa precej potujejo po prostrani Ameriki, da si malo ogledajo deželo, naker se poživljajo vrnejo na svoje domove v industrijskih mestih. Zlasti radi obiščejo "zlato" Californijo in zadnje čase tudi sončno Florido.

Prijatelj Zorko mi je omenil,

zapisala A. D. In A. D. se tega vidno veseli. Seveda si tudi lasti monopol na "patriotizem, ki je zadnje zatočišče vseh lopovov," kakor je nekoč zapisal neki Anglež po imenu Johnson. Tudi se silno veseli, "ker bo Amerika gledala, ako bo šla v vojno, da bodo 'petokolonci' (nasprotniki vojne) lepo na varnem in neškodljivih."

da namerava iti za nekaj tednov v Florido v Chicago dobro poznani Anton Konchan, in da bi rad dobil dobrega soferja, ki bi izmenoma vozil avtomobil. In res smo se domenili, napravili načrt za potovanje in se odpeljali v ponedeljek jutraj, 8. marca, proti sončni Floridi.

Našo majhno družbo, trojico, sem norčavo opredelil v tri razrede: En "socialist", en "sopotnik" in en "svobodni podjetnik". Tony Konchan je namreč predsednik in glavni lastnik Badger Tool & Mfg. Co., toda uspeh mu ni šel v glavo, kakor se to čestokrat zgodi, prav tako ni pozabil svoje domovine, saj je že večkrat prispeval zanj, enkrat celo na en mah \$500.

V Chicago je prav pričelo snežiti, ko smo jo ubrali proti jugu. Konchanov avtomobil je z lahko kot drvel s hitrostjo 70 milj na uro kakor po mizi ravni Indiani. Ta država je znana po svoji koruzi, toda na južnem koncu so polja precej revna, prav tako živina in drevje. Sploh pa je ves jug mršav, kot je mršava živina. Vsa ta ogromna zemlja bi lahko obilneje rodila, če bi bilo več pridnih rok in več smisla za racionalno poljedelstvo. Ko se voziš po obširnih pokrajinah in vidiš toliko neobdelane zemlje, si sam pri sebi misliš, da bi se lahko na sto in sto tisoč ljudi preživljalo na tej zemlji. In na misel ti prihaja naša lepa Slovenija, kjer je obdelana malone vsaka ped zemlje, tu pa vidiš na stotine akrov zemlje, ki je zanebrljena in popolnoma jalova.

Državo Kentucky, ki je znana po svoji plavi travi in plemenitih konjih, smo hitro prevozili in se znašli v Tennesseeju, nato pa v Alabami, kjer se že prične tuko zvani solidni jug. Tu je že

Državo Kentucky, ki je znana po svoji plavi travi in plemenitih konjih, smo hitro prevozili in se znašli v Tennesseeju, nato pa v Alabami, kjer se že prične tuko zvani solidni jug. Tu je že

Državo Kentucky, ki je znana po svoji plavi travi in plemenitih konjih, smo hitro prevozili in se znašli v Tennesseeju, nato pa v Alabami, kjer se že prične tuko zvani solidni jug. Tu je že

Znani delavski voditelj Harry Bridges, ki je bil odstavljen kot direktor CIO v severni Californiji, ker podpira Henryja Wallacea in novo stranko. Odstranil ga je Allen Haywood na odredbo Philpa Murrayja, predsednika CIO.

gorke pas podnebja in odložili smo naše suknje. V Alabami je zemlja malone povsod rdečkasta, prav tako v Georgiji. Ko sem opazoval to zemljo, sem se spomnil na knjigo "Rdeča zemlja", ki jo je spisal Božidar Jakac po svoje povratku iz Amerike v domovino. Po južnih državah raste v veliki meri tako zvana rumena smreka, ne pa drugo drevje. V Georgiji, ki jo imenujejo tudi imperij južnih držav, pa gojijo v veliki meri breskve, ki so bile že vse v cvetju.

Prvo noč smo prespali v hotelu v Decaturju, Alabami (država hombaža). Za seboj smo imeli nekaj nad 500 milj. Zjutraj smo vstali osveženi in zrak se nam je zdel imeniten v primeri s čikaškimi plini. Lojze Zorko je takoj konstatiral, da je ta klima že vse drugačna in da ni ne kašlja, čeprav je veliko kadil prejšnji dan. Zanimiv je dialekt južnjakov. Za hrbotom slišiš pojoco in vlečoco se angleščino, pa misliš, da govori zamorec, ko pa se obrneš, pa se spomniš, da govorijo na jugu vsi ta dialekti in ne samo zamorci.

Kmalu, ko smo se odpeljali iz Decaturja, je pričelo deževati in dež nas je spremljal do Jacksonvillu, Fla., kamor smo dospeli že na drugi večer potovanja. Mimogrede naj omenim, da so mnogi okraji v Alabami in Georgiji "suhi", torej ni bilo prilike, da bi popivali. Prav tako vlada "suša" v mnogih okrajih države Kentuckyja.

V južnih državah, zlasti v Floridi, živina ne pozna hlevov in je noč in dan na prostem. Blizajoč se Jacksonvillu, je Konchan nenadoma zakričal: "Pazi!" Bila je tema in megleno. Pritisnil sem z vso silo na zavore. Na sredi sta nepremično stali dve kravi. Avtomobil sem ustavil pedenj pred njima, naker sta se počasi umaknili. Pozneje smo srečavali živino ob cesti po vsej Floridi in videli tudi ubito kravo ob cesti, ki jo je najbrž zadel nepreviden avtomobilist. Naj omenim, da so krave večinoma majhne, podobne hrvaškim bušam, kakor je že zadnjič omenila Frances Mihevc iz Salema, O.

V Kentuckyju, Alabami, Tennesseeju in Georgiji nismo obiskali nobenega Slovence, ker v teh državah naših ljudi ni, oziroma le majhno število.

Prenočili smo v hotelu v Jacksonvillu, drugi dan pa se odpeljali proti New Smyrna Beachu, kjer živi več slovenskih družin. Imeli smo naslov družine Černe, pri kateri smo se ustavili, da doblimo informacije o naših rojaki v Samsulu in o poti, ki vodi v slovensko naselbino. Vedel sem, da so se Črnetovi pred nekaj leti preselili iz Clevelanda v New Smyrno, vendar pa nisem bil gotov, če jih poznam. Kakor hitro sem stopil v hišo, me je takoj spoznala miss Černe in njena mama, jaz pa sem spoznal mrs. Černe po njenih izrazih lelih lasih. Črnetovi imajo lepo hišo in se prav imenitno počutijo v Floridi. Miss Černe dela na županstvu v New Smyrni, starša pa oddajata sobe turistom.

Iz New Smyrne smo se odpeljali južnozapadno v slovensko naselbino Samsulo, ki je oddaljena sedem milj od New Smyrne.—(Dolge prihodnjic.)

Milan Medvešek.

Naše napredno časopisje ima velike zasluge

Aurora, Minn.—Iz našega pred leti dokaj živahnega mesta se prav malo sliši. Tudi jaz raje čitam kot pišem, ali ko čitam Prosveto in med drugim tudi o kaplanu Gabrovškem, mi pride marsikaj na um.

Torej napredne slovenske liste Prosveto, Enakopravnost in Proletarca toži slovenski duhovnik. Tukaj naj postavim, če človeku prebije kožo, se mu zopet začeli in je zdrav, ako pa hoče nekaj vzeti, kar je v korist naroda, to pa boli.

V železnem okrožju se še dobro spominjamo l. 1910-11, ko smo garali za bora dva dolarja

za deset ur dela na dan. Dobro se tudi še spominjamo, kdo nas je rešil in pripomogel do osemurnika, kateri je bil vsakojen v državi Minnesoti, a družba zakona ni upoštevala. Jaz se še spominjam tistega železničarja, kateri je odvažal železno rudo in kot tak videl, kaj se godi ubogim rudarjem v železnem okrožju. On je bil Norvežan, a njegovo ime sem pozabil. Toda prav ta mož je bil izvoljen za zastopnika okrožja Lake in se takoj zavezal za rudarje v železnem okrožju. Družba je trdila, da mi ne maramo osemurnika, ampak hočemo delati 10 ur in več, da smo tujzemci, nedržavljeni in ne znamo angleščine, zato se bomo čimprej povrnili domov. On pa je dokazoval nasprotno. Pri SNPJ je bil tedaj gl. tajnik Frank Kerže in se opisanega dogodka še gotovo spominja.

Kerže nam je takoj v glasilu razložil in podučil, kaj naj storimo. A kje so bili tedaj drugi slovenski časopisi? Pisali niso o tem niti besede, akoravno je bila naša borba za osemurnik v korist vseh. Spomini prihodnjega leta smo si priborili osemurnik brez stavke, a plača je bila ista in celo večja. Tedaj družbe niso še skrbele za varnost rudarjev in nič plačale v slučaju poškodbe, pa pa se je začel glas rudarjev, je bil pa sprejet zakon, tako zvani "Miner's Compensation Act", kateri je še danes v veljavi. Danes je že nekaj nenavadenega, ako je rudar poškodovan ali ubit, tedaj pa je bilo to nekaj vsakdanjega.

Torej, kje bi bili danes brez naprednih organizacij in naprednega delavskega časopisja? Marsikatera žena, hčer in sin se ima zahvaliti naprednim časopisom, da so ostali njihovi možje in očetje pri življenju. Prav tako so si prihranile naše podporne organizacije veliko denarja na smrtninah in poškodbah. Torej smo imeli od tega vsi koristi. Saj se še dobro spominjamo, kako je neka slovenska jednota prisilila na severu članstvo, da si je moralo ustanoviti svojo organizacijo. Vsega tega danes ni treba. Da, SNPJ in časopisje kot Prosveta, Proletarac in Enakopravnost ima velike zasluge.

Vsi vemo, da smo premajhni, da bi sami imeli dovolj poročevalcev, zato mora naše časopisje črpati novice iz ameriških in tujezemskih časopisov, kajti le na ta način se lahko državamo. Vsaj od sedaj je bilo vedno tako. Kaj porečeš rojak v železnem okrožju, mar bomo dopustili, da nam farizeji uničijo naše časopise? Kakor ne more biti vojak brez puške, tako ne more biti narod brez naprednega časopisja. Če ne bi imeli svojega časopisja, bi bili tako izgubljeni kot glas vpijočega v puščavi. Iz lastnih izkušenj vem, da se smatra vsak krokar samaga sebe za belega. Morda bo kdo rekel, češ, saj ni več rudar, a na tako ugotovitev imam odgovor, če bo potreben.

Moram nehati, ker me lahko urednik uvrsti s tistim hribovskim kmetom, ki je prvič videl vlak na postaji in dejal: "Nikamor se ne bo premaknil." Ko pa se je enkrat premaknil, pa je zakričal: "Nikdar več se ne bo ustavil!"

Naj še omenim, da je društvo 43 SNPJ odobrilo \$5 za obrambo našega naprednega tiska, a denar bomo odpotali na mero dajno mesto, kakor hitro prejmemo nabiralno polo. Potrebno je, da prispečemo na pomoč vsi, ki se zavedamo važnosti našega tiska, ne samo članstvo SNPJ. Da, vsi uživamo sad dela našega časopisja. Denar lahko izročite tajnikom ali tajnicam SNPJ, ali pa ga pošljete direktno na naslov blagajnika Johna Pollocka, 24465 Lakeland Blvd., Euclid, Ohio.

Na koncu pa opozarjam članstvo 43 SNPJ, da se številno udeležite izredne seje dne 4. aprila v običajnem prostoru. Na tej seji bo padla odločitev, ali v malem mestu še vedno potrebujemo tri društva SNPJ.

Charles Jerich.

KRATKE VESTI IZ JUGOSLAVIJE

Kako je bilo v stari Jugoslaviji in kako je v novi

Ljubljana. — Ustvarjalna sila nove Jugoslavije se odraža tudi v prosvetnem in kulturnem življenju. Nekdanji očitki kulturne zaostalosti so že davno premagana stvar. Številke ki so na razpolago, kažejo ogromno razliko glede na kulturno prosvetne prilike v novi in stari Jugoslaviji.

V stari Jugoslaviji je bilo n. pr. 21 umetniških šol s 3173 dijakov. Danes jih je 66 s 12.884 dijakov. Za te šole je potrošila stara Jugoslavija 6.235,101 din., dočim prejemajo te ustanove v novi Jugoslaviji 35.398,682 din. V letu 1938-39 je bilo v stari Jugoslaviji 24 stalnih gledališč, danes jih je 47. Izdatki za stalna gledališča v nekdanji Jugoslaviji izkazujejo 19.821,374 din., danes pa 165.140.051 din.

Muzejev, galerij in umetniških zbirk je bilo v bivši Jugoslaviji 52, danes jih je 74. Dočim je bilo potrošenih za te ustanove 1.1938-9, 7.908,955 din., prispeva država danes za te namene 29.246,852 din.

Za financiranje knjižnic ter raznih arhivov je šlo v stari Jugoslaviji 2.810,073 din., danes se je dvignila ta postavka na 13.160,001 din.

Seveda so ti milijonski zneski za kulturne namene vključeni le v zveznem državnem proračunu Federativne Ljudske republike Jugoslavije. K temu pridejo še posebni proračuni posameznih republik, ki te postavke znatno zvišujejo. Kakor povsod v novi Jugoslaviji presenetljivo zmajuje delo človeških rok, tako stopa po isti zmagovitosti poti tudi delo uma, ki ima v novi ljudski oblasti vnetega podpornika in pospeševalca. Najzgovornejši dokaz za to so navedene primerjave.

Bosna napreduje

Dobro je znano, kako žalostne in zanemarjene so bile zdravstvene prilike v Bosni in Hercegovini. Nekdanja Avstrija in stara Jugoslavija nista kazali nobenega posebnega zanimanja za težke bolezni, ki jim je bilo od nekdanj na milost in nemilost izročeno ljudstvo Bosne in Hercegovine. Z vstajanjem nove Jugoslavije pa so bili ustvarjeni tudi glede na zdravstvene probleme v Ljudski republiki Bosni in Hercegovini povsem novi predpogoji. Lani je bilo tukaj zgrajenih devet novih zdravstvenih ustanov, bolnišnic in zdravstvenih postaj. Sedaj dograjujejo 16 različnih zgradb t. j. bolnišnic, zdravstvenih postaj, ambulant.

Zelo pereče je bilo za Bosno in Hercegovino predvsem vprašanje zdravniškega naraščanja. Ustanovljene so bile štiri srednje medicinske šole v Sarajevu, Mostarju, Tuzli in Banjaluki, razen tega še srednja zobarska šola z osrednjo zobno ambulanto v Sarajevu. Število zdravnikov se je lani povečalo od 321 na 348. Obstojajo pa tudi nižje šole za bolničarke in dezinfektorje.

Velika skrb ljudske oblasti za ljudsko zdravstvo se kaže nadalje v konkretnih primerih zdravljenja. Dočim je bilo leta 1946 v Ljudski republiki Bosni in Hercegovini 3700 bolniških postelj, je v preteklem letu naraslo njihovo število na 4120. Leta 1946 je bilo 400.000 ambulantnih pregledov. Lani jih je bilo izvršenih 1.300.000 več. Število bolnikov pa je naraslo od 37.500 na nad 40.000 v letu 1947.

Ni treba na dolgo in široko razčlenjevati teh števil, da se dokopljemo do spoznanja glede ogromnih uspehov, ki so bili dosegjeni v izboljševanju zdravstvenih pogojev in prilik v nekoč zapuščenih Bosni in Hercegovini. Ta prizadevanja poteka jo smotno in načrtno, saj je dvigovanje življenjskega standarda širokih delovnih množic najtesneje povezano s smiselnim izpolnjevanjem zdravstvenih naprav in zdravstvenega osebja. Mar je pri tem kaj čudnega, če se je ljudstvo Bosne in Hercegovine s toliko vnemo in toploto klenilo nove Jugoslavije?

Makedonska mladina gradi hidrocentralo

Delovni zanos ljudstva se odraža tudi v Ljudski republiki Makedoniji. Na četrtem zasedanju Plenuma makedonske mladinske organizacije je bil med drugim sprejet sklep, da pomaga makedonska mladina pri gradnji hidroelektričnih central v Mavrovu. Te hidrocentralne predstavljajo skupino central, razporejenih v vaseh Vrben, Beličica, Brutok in Raven. To bo največji objekt, ki ga bodo postavili v Makedoniji leta 1948. Letna kapaciteta bo znašala sto milijonov kilovatih ur električne energije. Z gradnjo bodo pričeli dne 1. aprila. Pomagalo bo 13.000 mladincev, med njimi 7700 iz Makedonije. Velikanski pomen zidave tega sistema hidrocentral bomo lahko razbrali šele potem, ko ugotovimo, da izkazuje kapaciteta vseh sedanjih elektrarn v Makedoniji letno komaj nekaj milijonov kilovatih ur. Z gradnjo hidrocentral v Mavrovu je zagotovljen velikanski dvig industrije, ki ga predvideva petletni načrt za Makedonijo in ki bo popolnoma preobrazil njeno vnanje lice.

Novi industrijski proizvodi

Industrija nove Jugoslavije je ustvarila celo vrsto novih proizvodov ter izumov, ki olajšujejo in pospešujejo rast ter izpolnjevanje njenih izdelkov. Takšen primer bombe in zmage za popolnejše proizvodne možnosti proži tovarna "Rade Končar" v Zagrebu, kjer so pričeli s proizvodnjo novega tipa elektromotorja, ki bo z lahkoto in uspehom lahko zamenjal že zastarele pogonske stroje. Ta novi elektromotor A 120 bo omogočil povečanje proizvodnje valjarne na Jesenicah za 20%. Za novi, veliki elektromotor je predvidenih 5000 voltov napetosti.

Vojvodinski Madžari

Imajo tudi svoj delež v narodno osvobodilni borbi jugoslovanskih narodov. Številni napredni Madžari Vojvodine so bili med žrtvami fašističnega okupatorja. S krvjo teh žrtev so bile zapisane prve strani v zgodovini demokratičnega razvoja madžarske manjšine v Vojvodini. Kmalu po osvoboditvi so ustanovili v Subotici Madžarsko kulturno zvezo. Težka in odgovorna je bila naloga te zveze: dvigati kulturno stopnjo vojvodinskih Madžarov, ki niso imeli od osvoboditve nobene prave možnosti za pravilni kulturni razvoj, razen tega voditi jih na pravo pot bratrskega sodelovanja z ostalimi jugoslovanskimi narodi.

Že konec 1945 je pričel izhajati madžarski mesečnik "Hid" v mnogo večji nakladi nego pred izbruhom druge svetovne vojne. Nedavno je pričel izhajati deseti list v madžarsčini. Nikdar ni bilo v Vojvodini toliko madžarskih osnovnih šol, 25 progimnazij, 5 popolnih in 17 nepopolnih gimnazij, srednje tehnično šolo, srednjo kmetijsko šolo, dve učiteljski ter oddelek madžarske književnosti na Višji pedagoški šoli v Novem Sadu.

Madžarski pisatelji so po osvoboditvi zopet prišli za pero in pričeli obdelovati zgodovinski razdobji narodne osvobodilne borbe in sedanjega procvita v političnem, kulturnem življenju vojvodinskih Madžarov. Ljudska oblast, ki vključuje poleg predstavnikov ostalih narodov Vojvodine tudi enakopravne madžarske zastopnike, podpira vsestransko ta kulturno politični napredek madžarske manjšine. Ta manjšina je našla svoje pomembno mesto v organizacijah Ljudske fronte, katere sestavni del je tudi Madžarska kulturna zveza. Ogromna večina Madžarov je vključena v Ljudski fronti. Le takšna politika glede na narodne manjšine lahko zagotavlja zvestobo in ljubezen vseh državljanov do skupne domovine, Federativne ljudske republike Jugoslavije.

(Poslano Sansu)

A.1 ste naročili na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Na razgledih nad planinsko kočjo v Sloveniji.

Jugoslovanski odgovor glede Trsta

Jugoslovanska vlada je 22. marca izročila naslednjo noto veleposlanikom Združenih držav, Velike Britanije in Francije v Beogradu:

"Jugoslovanska vlada potrjuje prejeto prepis spomenice, ki so jo vlade Združenih držav, Velike Britanije in Francije predložile vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik. V zvezi s tem pa jugoslovanska vlada najostreje protestira proti načinu, po katerem so vlade Združenih držav, Velike Britanije in Francije predlagale, da se dvigne vprašanje o spremembah tistih točk mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na bodočnost mesta Trsta, kajti ta predlog omenja potrebo soglasanja od strani Italije, ne omenja pa potrebe soglasanja od strani najbolj prizadete zavezniške države: Jugoslavije.

"Ta način postopanja nudi vzroke za misel, da ni cilj tega predloga pronajti boljše rešitev tržaškega vprašanja in normalizacije odnosov med narodi južne Evrope, temveč da ima značaj propagande in ne pomena uveljavljanja svetovnega mira. V zvezi s tem smatra jugoslovanska vlada primerno opozoriti na sledeča dejstva, nanašajoča se na tržaški problem:

1) Vlade Združenih držav, Velike Britanije in Francije so dosledno bile tiste, ki so se najbolj potovala za tako razrešitev tržaškega vprašanja kot je v glavnem bila končno zanešana v mirovno pogodbo.

2) Vlade Združenih držav, Velike Britanije in Francije so jejanjsko delovale, da se onemogoči direktni sporazum med Italijo in Jugoslavijo glede na rešitev tržaškega vprašanja, dasi je možnost za sporazumno rešitev vprašanja bila jasno manifestirana.

3) Vlade Združenih držav, Velike Britanije in Francije so v zaščitnem svetu sistematično zadrževale sporazum glede na osebo, ki naj bi bila governor Trsta.

4) S tem, da daje ameriško-britanska vojaška uprava polno svobodo fašistom in italijanskemu šovinističnim elementom, ustavlja pomirjenje razburjenih duhov na Svobodnem tržaškem ozemlju in je s tem zastupila odnose med Jugoslavijo in Italijo.

5) Ameriško-britanska uprava v Trstu je z upeljavo neomejene totalitarne vojaške oblasti brez kakšnega sodelovanja od strani ljudstva odvzela tržaškemu prebivalstvu vse osnovne demokratične pravice in vsa svoboda. Ameriško-britanska cona na STOju je edino ozemlje v osvobojeni Evropi, kjer do današnjega dne še niso bile obdržane kakšne volitve samovoljajočih organov.

6) Z novim predlogom so Združene države, Velika Britanija in Francija napravile še težje pomirjenje duhov na STOju, kajti s predlogom se demokracija volja prebivalstva Trsta popolnoma prezira, po drugi strani pa se še bolj otežuje sporazum med Jugoslavijo in italijansko republiko glede na tržaško vprašanje, ker bi sigurno najbolje služilo dobrim sosedskim odnosom med ljudstvi teh dveh mejaških dežel.

7) Končno smatra jugoslovanska vlada, da ob času predložitve kampanje v Italiji more tak predlog služiti le podžiganju šovinističnega sovraštva napram narodu Jugoslavije, po drugi strani pa k poostrenju notranjih političnih odnosov v Italiji, kar ni v interesu bodisi italijanskega ljudstva samega, bodisi za utrjevanje mira v tem delu Evrope.

SANS.

ZAKAJ AMERIKA NE DA JUGOSLAVIJI NJENEGA ZLATA?

Ko je leta 1939 Hitlerjeva Nemčija pričela z agresivno vojno, so mnoge evropske države poslane svoje zaloge zlata v Ameriko na varno. Med temi državami je bila tudi Jugoslavija, ki je spravila svoje zlato v Ameriko še o pravem času. Kmalu po vojni je ameriška vlada "odtjala" to zlato in prizadetim vladam dala dovoljenje, da lahko s svojim zlatom zopet svobodno razpolaga. Izjemo je napravila le pri novi Jugoslaviji, ki je zlata — blizu \$50 milijonov — še danes ne vrni. Po zadnji izmenjavi not med državnim departamentom in jugoslovanskim poslanikom Kosanovitchem, je šla jugoslovanska vlada s to zadevo pred ekonomski in socialni svet Združenih narodov. Toda državni departament je tudi tam blokiral vsako akcijo.

Kaj mislijo jugoslovanski narodi o tej akciji ameriške vlade, ki nima primere v zgodovini, in kaj je ozadje tega konflikta, je razvidno iz članka, ki ga je priselila beograjska Borba in katerega posnemamo iz Ljudske pravice. Glasil se:

Naš poslanik v Washingtonu je izročil vladi ZDA noto vlade FLRJ v zvezi z vprašanjem naše valutne rezerve, ki je shranjena od leta 1941 pri federalni rezervni banki v New Yorku. Besedilo te note je bilo objavljeno v vseh naših listih. Tako se je naša javnost podrobno seznanila z vprašanjem, ki še enkrat popolnoma odkriva skrajno nekorektno in brezobzirno stališče ameriške vlade do legitimnih pravic Jugoslavije. Hkrati, prav v trenutku, ko ameriški uradni krogi obejajo na veliki zvon svojo tako imenovano "pomoč" Evropi po Marshallovem načrtu, usoda našega zlata, ki je prepričljivo in do podrobnosti obrazložena v notci naše vlade, še enkrat pred vsoto svetovno javnostjo odkriva pravi značaj namišljenih wallstreetških "dobrodelnikov".

Kar se je zgodilo in se dogaja z našo denarno podlago v Združenih državah Amerike, z imetjem, ki je last narodov Jugoslavije, nima primera v zgodovini mednarodnih odnosov. Imetje zavezniškega naroda, ko ga je skupni sovražnik vseh svobodoljubnih narodov zahrbtno napadel, je bilo spravljeno na varno v drugo deželo, ki je bila prav tako v vojni proti napadalcu. Po junjski borbi na strani protihitlerjeve koalicije, po skupni zmagi nad osnimi silami, je ljudska vlada Jugoslavije zahtevala vrnitev našega imetja, ki je bilo shranjeno med vojno v ZDA. To je bila zahteva narodov, katerih domovina je pretrpela strahovito vojno opustošenje, narodov, ki so s svojim vnetim delom za obnovo in zgraditev dežele neposredno, po vojni nudili zgled prizadevanja vsem evropskim narodom. Ameriški zastopniki trobentajo že več let vsemu svetu pravilnice o svoji skrbi za Evropo in o svoji pripravljenosti podpreti "evropsko obnovo". Jugoslavija ni prosila za nobeno dolarsko podporo in ni hotela prejeti "pomoči", ki bi pomenila teptanje njene suverenosti. Zahtevala je samo, kar ji pripada. Kako so odgovorili samozvani ameriški "dobrodelniki" in "rešitelji Evrope" na zahtevo naših narodov, naj bi jim izročili imetje, ki pripada Jugoslaviji.

Ameriška vlada je s svojim stališčem do zahtev Jugoslavije, naj bi izročila našo denarno podlago, razpršila zadnje ostankе bajk o namišljeni "pomoči Evropi", bajk, s katerimi skuša zakrkniti svojo akcijo, ki je v popolnem nasprotju z osnovnimi interesi, demokratičnim razvojem in neodvisnostjo evropskih dežel. Ameriška vlada je storila doslej vse, da bi potepala pravico narodov Jugoslavije do uporabljanja svojega zlata, ki leži v tresorjih federalne rezervne banke v New Yorku. Vlada ZDA je v prvih dveh letih po vojni sodila, da je najpametneje molčati o tem za mednarodni ugled mednarodnih ameriških krogov zelo neprijetni primeru, ki je tako zelo podoben najnavadnejši tatvini. Te ga ravnanja ni bilo mogoče pri-

kriti z nobenimi spletkami. Jugoslavija ni imela razloga, da bi zamolčala to zadevo.

"Argumenti", ki jih je ameriška vlada uporabljala med pogajanjimi o jugoslovanskem zlatu z našimi zastopniki, so popolnoma odkrili protizakonitost njenega početja in njeno prizadevanje, da bi kolikor mogoče dolgo zavlačevala z izročitvijo zlata rezerve ter tako povzročila našim narodom čim večjo škodo.

Vsakomur je znano n. pr., da denarne rezerve kakšne tuje dežele, ki so deponirane v drugi deželi, ne morejo biti uporabljene za kritje kakršnih koli terjatev. Ameriška vlada je pa kljub temu poskušala zadržati naše zlato, ki je bilo pripeljano v ZDA zaradi hitlerjevskega napada na Jugoslavijo in je načela vprašanje odškodnine za nacionalizirano ameriško imetje v Jugoslaviji. Našim zastopnikom je bilo rečeno, da vlada ZDA zadržuje naše zlato, da bi zavarovala te ameriške terjatve. Pri tem je ameriška vlada zahtevala sto odstotno odškodnino za ameriške terjatve v njihovi predvojni vrednosti, čeprav je dobro znano, da je to tuje imetje v naši deželi trpelo zaradi bombardiranja anglo-ameriškega letalstva.

Tako je ameriška vlada skušala vsiliti Jugoslaviji, ki se je udeležila vojne proti osnim silam, hujše pogoje, kakor jih vsebujejo predpisi mirovne pogodbe z Italijo, z bivšo osno deželo, ki je bila dolžna povrniti le 30% predvojni vrednosti takšnih investicij. To pa še ni vse. Vrednost ameriškega imetja v Jugoslaviji se po računih ameriškega državnega departamenta ni le znižala, kakor bi se to moralo zgoditi glede na vojno opustošenje, ampak se je nasprotno zvišala. Na seznamu "ameriških terjatev" se je pojavilo tudi imetje nekaterih jugoslovanskih volksdeutscherjev, sodelavcev nacističnih okupatorjev in udeležencev v vojni proti zaveznikom ter pri zločinih proti našim narodom.

Tako skuša ameriška vlada nagraditi te kolaboracioniste, in sicer za ceno teptanja osnovnih pravic dežele, ki se je udeležila vojne proti osnim silam. Razen tega je ameriška vlada vnesla na seznam svojih "terjatev" tudi investicije nekaterih drugih tujih državljanov, ki so se umaknili v ZDA, čeprav njihov kapital ni ameriškega izvora. To je primer z imetjem dveh Čehov, Stasnega in Pečka. Morda je treba vztrajno zahtevo ameriške vlade po odškodnini za te investicije pojasniti s tem, da Stasnega in Pečka zastopa eden izmed sodelavcev odvetniške trdke Johna Fosterja Dullesa, ki je znan po svojem vplivu na ameriško zunanjo politiko.

Jugoslavija je storila vse, da bi se to vprašanje rešilo sporazumno, v duhu načel mednarodnega sodelovanja. Zastopniki Jugoslavije so ponudili izplačilo 5 milijonov dolarjev za predvojnne ameriške investicije, z velikimi jamstvi za druge terjatve. Ameriška vlada je to ponudbo zavrnila. Prav tako ni sploh nič odgovorila na naše

IZ URADA Slovenskega ameriškega narodnega sveta

3424 W. 26th Street, Chicago 23, Ill.

RAČUN ZA JANUAR IN FEBRUAR 1948

Bilanca dne 31. decembra 1947	\$3.472.33
DOHODKI za upravni sklad SANSa:	
Podr. št. 1. SANS, Detroit, Mich.	25.00
" " 2. " Chicago, Ill.	75.00
" " 8. " West Newton, Pa.	14.85
" " 12. " West Aliquippa, Pa.	18.35
" " 24. " Virden, Ill.	3.87
" " 25. " Chicago, Ill.	8.50
" " 27. " Arcadia, Kansas	4.35
" " 30. " Sharon, Pa.	5.40
" " 38. " Acemontia, Pa.	60.00
" " 45. " Sheboygan, Wis.	4.65
" " 48. " Cleveland, Ohio	309.00
" " 54. " So. Chicago, Ill.	80.65
" " 55. " Strabane, Pa.	51.00
" " 59. " Brooklyn, N. Y.	30.00
" " 60. " Chicago, Ill.	100.00
" " 61. " Indianapolis, Ind.	70.00
" " 91. " Chisholm, Minn.	25.00
" " 97. " Newark, N. J.	4.00
" " 106. " Euclid, Ohio	220.00
" " 107. " Gallup, New Mexico	36.00
" " 111. " Power Point, Ohio	10.00
Odbor jugoslovanskih Amerikancev, Besemer, Pa.	81.38
Za prodano knjigo "Religion in Yugoslavia"	250.00
Federacija društev SNPJ (od filmov), Pittsburgh, Pa.	73.40
Michael R. Kumer, Universal, Pa.	10.00
Joseph Potočnik, Owen, Wis.	20.80
John Vogler, st., Youngstown, Ohio	8.80
Prispevki za ZOJA, New York, N. Y.	19.80
Za posamezne številke revije "Tovarš"	.95
	\$1.007.05
	\$5.079.38

IZDATKI:	
Najemnina urada	\$ 300.00
Razsvetljava in čiščenje	7.12
Plača tajnika	78.12
Plača pomočnika	364.05
Telefon in telegrami	12.86
Postnina	101.71
Ekspres	33.09
Davek socialne zaščite	14.32
Davek od plač	53.30
Tiskovine	56.50
T & T buletin	130.00
Knjige	484.00
Shodi in prireditve	138.35
Podpora Amerikemu slovenskemu kongresu	100.00
Seja eksekutivne SANSa, 17. januar 1948	279.30
Seja eksekutivne SANSa, 17. jan. '48, Narod. odbor za svobod. tisk	132.90
Zapisnik	109.00
Math Cvetlic (Odslek za mladinsko aktivnost)	54.30
Prispevki nabrani v podporo ZOJA	87.80
Knjižice "Religion in Yugoslavia"	280.00
Uradne potrebline	18.80
Narocnina	2.00
Časniki	2.20
Razno	.30
	\$2.563.16
Skupni izdatki iz uprav. sklada	
Bančna bilanca dne 29. februarja 1948	\$2.499.34
Ročna blagajna dne 29. februarja 1948	16.88
	2.516.22
	\$5.079.38

SKLAD OTROŠKE BOLNIŠNICE

Bilanca dne 31. decembra 1947	\$129.915.30
Dohodki v januarju 1948	414.00
Dohodki v februarju 1948	27.00
Obresti	740.00
	\$131.097.30
Obljubljena vsota (Pledges)	33.000.00
	\$164.097.30

SKLAD SVOBODNEGA TISKA

Bilanca dne 31. decembra 1947	\$ 173.75
Prispevki v januarju 1948	40.00
Prispevki v februarju	205.00
	478.75
Izplačano odboru za svobodni tisk	
	000.00
Preostanek	
Mirko G. Kužel, gl. tajnik.	Vincent Calakar, blagajnik.

vprašanje, zakaj ne da jugoslovanski narodni banki razlike med ameriškim terjatvami in skupno vrednostjo naše valutne rezerve, to je tisti del našega imetja, čigar zadrževanje ameriška vlada ne more na noben način opravičiti. S tem je vlada ZDA zašla v položaj, v kakršnem ne more več z nobenimi sredstvi prikriti popolne nezakonitosti svojega stališča.

Stališče vlade Združenih držav Amerike odkriva prave razloge njenega dosedanjega ravnanja. To imetje, ki je deponirano v federalni rezervni banki, je ameriška vlada dajala v uporabo izdajalskim jugoslovanskim vladam v emigraciji. Denarne rezerve naše narodne banke je izdajalska emigracija razmetavala za svoje protijugoslovanske namene. Z imetjem naših narodov, ki so tedaj prelivali kri na strani zaveznikov v borbi proti skupnemu sovražniku, je izdajalska emigracija zaradi tega ravnanja ameriške vlade finančno zločinske tolpe Draže Mihailovića, ki so se borile na strani osnih sil.

To, da vlada ZDA zadržuje naše imetje, je vzbudilo ogorčenje vseh narodov Jugoslavije. Naša javnost si razlaga to stališče ameriške vlade kot neposreden poizkus, da bi zavrgla graditev nove Jugoslavije, ki so njeni naporu pomemben prispevek za obnovo vse Evrope. ZDA so povzročile našim narodom ogromno škodo že prej s protizakonitim zadrževanjem jugoslovanskih ladij. Zelo nam škodujejo še zdaj z zadrževanjem naših denarnih rezerv. Naša javnost obsoja to najnovejšo krivico, ki jo dela wallstreetška demokracija, ter odločno zahteva, da nam vendar že izroči imetje, ki je last narodov Jugoslavije in s katerim nima nihče pravice ter ne sme špekulirati za nedovoljene izsiljevalne namene.

KOROŠKE VESTI

Kmečki gospodarji v Globasnici

Kmetje in gospodarji iz Globasnice in okolice so se zbrali pri Šostarju, da se pomenijo o svojih nalogah in zahtevah v okviru zborovanja Kmečke zveze za slovenske Koroške. Zborovanje je bilo v času, ko skušajo avstrijski oblastniki ponovno zatirati slovenskega kmeta na Koroškem. Na zborovanju je govoril Bičnov oče iz Blitvice pri Pilberku. Opozarjal je na važnost gospodarskih tečajev, ki jih prireja Kmečka zveza po slovenskih koroških vaseh. Govoril je vsem navzočnim iz srca, ko je poudarjal, da je sveta dolžnost vseh, ohraniti slovensko zemljo. To pa bo mogoče le z zagotovljeno neodvisnostjo od tujih izkoriščevalcev in močtecev, ki bi radi onemogočili slovenske kmečke gospodarje na Koroškem. Slovensko koroški kmečki gospodarji vidi svoje rešitve le v gospodarski osamosvojitvi ter je zaradi tega sprejel z navdušenjem izvajanje Bičnovovega očeta.

Tudi ameriški Židje so zdaj skrajno nezadovoljni s Trumanovo administracijo, ker jih je pustila na cedilu in spremenila politiko napram Palestini. Med njimi je tudi Jacob Potofsky, predsednik Amalgamated Clothing Workers unije CIO (na sliki), ki je oziroma administracijo.

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE

ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

"Ivan Semjonovič je svojevrsten človek. Z nikomer se ne druži, o sebi ne govori. Kar vam o njem, sem izvedel drugod. Nenavadno strog je proti sebi in proti drugim. V Somboru so ga imeli za najstrožjega in najpoštenjšega davkarja. Davke je izterjeval z vso strogostjo, javil vsako nepoštenost, podkupiti ga ni bilo mogoče za nič na svetu, zato ni imel prijateljev ne v uradu in ne v mestu. Prva leta so ga prav zaradi tega premeščali iz kraja v kraj. Bil je menda v vseh mestih Makedonije. Zato tudi nikoli ničesar ni imel. Z materjo sta že prej slabo živela. A najhujše je bilo, ko je zbolela mati. Več kakor tri mesece se ni ganila iz postelje. Sam ji je stregel. Sam je kupal, sam pospravil, hodil na trg, umival in čistil mater, vse sam. Nekaj neverjetnega. Vse ga spoštuje, prijateljev pa nima niti med nami Rusi."

Pršli smo iz mesta med njive. Sonce je prav toplo sijalo, nekateri so si odpeli letne plašče. Ivan Ivanovič pa je stopil v svojem dolgem, temnem, zimskem plašču za črnim vozom. Zdaj se je z eno roko prijel zanj. Bilo je videti, kakor da voz vleče tudi njega.

"Ni imel denarja za zdravnike in zdravila. Stradal je, da je lahko materi skuhal kaj boljše. Njegova plača je majhna, ob sedanjih draginjah ne zadošča niti za enega človeka."

Nadežda Semjonova je slednjič spregledala njun položaj. Spoznala je, da bo njena bolezen pobrala prej njega kot njo. Od tedaj ni hotela več jemati zdravil. Vsako prigrizanje je bilo zaman. Pred dnevi me je poklicala k sebi. "Artemij Aleksandrovič," je zaskrbelala in segla po moji roki, "moja bolezen je neozdravljiva, imenuje se starostna oslabelost, noben zdravnik je ne ozdravi več, le dobra hrana bi mi morala za nekaj časa podaljšati življenje. Toda moj sin mi še slabe ne more kupiti. Vi dobro poznate sveto pismo, Artemij Aleksandrovič, povejte mi, ali je samomor, če se odpovem vsaki hrani? Je velik greh, če umrem mesec prej in s tem rešim sina? Pljuča že od nekdaj niso pri njem v redu. Poglejte ga, kakšen je! Povejte, Artemij Aleksandrovič!"

Stiskala me je za roko in me prosila, da ji odgovorim, kakor si je želela. Nisem mogel ustreči njeni želji. Poslušala me je pazljivo, slednjič pa dejala: "Ne, Artemij Aleksandrovič, vi se motite! Bog je videl moje trpljenje. Trpljenje petindvajsetih let. V tem času sem mnogo pretrpela in mnogo izgubila, pa naj izgubim še poslednjo? Ivana Ivanoviča? Ne, on mora živeti! On se mora vrniti v Harkov, na Semjonovko, v Rusijo! Poslednji iz našega rodu!" Včeraj je umrla, umrla od gladi.—A ne govorite sinu o tem, sin tega ne sme izvedeti."

5

Štirinajst dni po pogrebu sem srečal Ivana Ivanoviča na isti cesti. Pozdravil sem ga in hotel dalje. On pa je stopil k meni in rekel:

"Ali se sprehajate? Lep dan je."
"Da, šel sem malo iz mesta."

"Spremite me do pokopališča, če se vam ne mudi, potem se vrneva skupaj."

Presenečen sem se obrnil in šel z njim. Pogledal sem ga od strani. Stopal je prav tako počasi in trdo kot tedaj za krsto, toda glave ni nosil več vzravnan. Postaral se je za nekaj let. Ličnice so mu štrlele daleč iz obraza in očesne votline so bile globoke in temne. Kot bi vstal iz bolniške postelje, ali kot da se bo vsak čas zgrudil vanjo.

JUGOSLOVANSKI DELAVEC V NOVI DRŽAVI

Ze med dolgo vožnjo na povratku domov sta Boje Jože in Cene Trtnik veliko govorila o novem življenju, ki ju doma čaka. Ti pogovori so ju zbližali, da sta postala prijatelja, čeprav sta si bila precej različna. Jože je bil pred odhodom v Ameriko zidar, celo dober, kot so pravili, vendar ni imel stalnega dela in zime je vedno, nekako le preživljal. Temu se je potem pridružil še nesreča, da mu je pogorela hiša in odločil se je za pot v svet.—V Ameriki ga je hitro pogoltnil velik rudnik, kjer je le s težavo prišel od najbolj težkega dela do dela v neki tovarni. Tisto življenje pa ga je vendar marsičesar naučilo, mu zbrilo pogled na svet, zlasti ker je veliko čital in zahajal v društva. Vračajoč se po dolgih letih domov, je želel zopet delati kot zidar. Čul je, da prav ta stroka rabi veliko ljudi, ker se zdaj v Jugoslaviji ogromno gradi.

Cene pa je tudi v tujini ostal to, kar je bil prej, namreč kmetijski delavec. Prišel je, ki ga je imel, ga ni moglo preživljati in delal je kot dninar. Nazadnje je bajto in tisto malo zemlje prodal, poplačal dolgeve in kupil listek za Ameriko. Dolgo let je delal na neki farmi,

Nenadoma je spregovoril, ne da bi, se bil ozrl po meni: "Povejte, kakšen smisel ima življenje!"

Začuden sem ga pogledal. "Prišel sem do spoznanja, da nima smisla živeti," je spregovoril glasno in ostro.

"Kaj govorite, saj je vaš sen pred uredništvom: Nemci so vendar že pol leta pred Moskvjo," sem spregovoril z neprikritim nasmehom. Moral sem se masčevati za njegove besede s prve straže.

Ivan Ivanovič Semjonov se je okrenil k meni. "Jaz ne verujem ne v sovjetsko, a tudi ne v nacionalno Rusijo," je dejal čez čas z zamolklim glasom. "Ne verujem ničesar več, ker vidim, da prinaša ta vojna samo uničevanje in ničesar drugega. Sovjeti so se dobro oborožili; vse kaže, da imajo močnejšo vojsko, kot smo mislili v začetku, branili vsako mesto, vsako vas. Rusija bo trpela, zgorale bodo naše vasi, zgorela naša lepa mesta, uničeni bodo rudniki in podrti nasipi, ruski narod bo polagoma izginil; saj ne gine samo na fronti, tudi v zaledju ga Nemci neusmiljeno pobijajo. Slišali ste menda, kaj počenja v Ukrajini. Koliko jih je poginilo v Rostovu in drugod! Naša zemlja je na gosto posejana z grobovi, oblita s krvjo. Toda tudi Nemcev bo zmanjkalo, zmanjkalo njihovih tankov in avionov."

"Pa ste pozimi dejali, da Nemci prinašajo Rusiji svobodo," sem ga moral spet zbloiti.

"Da, rekel sem. Vendar tega nisem do kraja verjel. Nemcev nisem nikoli maral. Mi smo bili vzgojeni v ruskem duhu, to je bila volja mojega očeta, čeprav nam je mati dala angleško vzgojiteljico. Sprva sem mislil, da je Nemcem komunizem večji sovražnik kot slovanstvo, zdaj vidim, da ne ločijo prvega od drugega. Ukrajinci so obljubljali svobodno državo, koliko so govorili in pisali o tem že pred vojno, koliko se je pisalo o tem v naših emigrantskih časopisih! Toda o svobodi ni niti sledu."

Presenečen sem ga pogledal, toda on je nadaljeval odločno in prepričevalno: "Obljubili so, da se bomo, ko bo zavzeto večje ozemlje Rusije, emigrirali takoj vrnili v svoje kraje, da prevzamemo upravo in popravimo, kar je uničila vojna. Toda niti en pošten emigrant se še ni vrnil. Zbirati pa so začeli moške in ustanavljati posebne ruske korpuske, ki bi naj bili poslani, kakor so govorili, na fronto proti boljševikom, ali pa bi v zavzetih predelih Rusije vzdrževali red."

Tudi jaz sem se že hotel prijaviti, a se nisem mogel zaradi bolne matere. In kaj se dogaja? Te čete so poslali na Poljsko, deloma jih porablja v Srbiji v borbi zoper partizane. Vesel sem, da nisem mogel oditi v korpus, zdaj me za nič na svetu ne pridobe več. Kdor ni slep, je moral sprevetiti, da Nemci ne želijo močne nacionalne Rusije. Videli ste: Besarabijo, Odoso in velike dele Ukrajine so dali Rumunom, Finci sanjajo o veliki Finski, seveda na račun Rusije, toda Letonsko, Estonsko in Litvo bi Nemci v našo škodo povečali. Nekaj bi dali še Madžarom in Slovakom, a ostalo razkosali. V Rusiji bi postavili nemške ali kirgizske, mongolske in bog ve kakšne kneze in na ta način ruski narod za vselej uničili. Vidite, to je njihov cilj. Tako bi si Nemci za večno zavaroval hrbet, poleg tega bi jim bila ruska zemlja na razpolago, da bi jo lahko svobodno izkoriščali. Toda tega ne bodo dosegli."

(Dalje prihodnjič.)

ve ne smemo primerjati z nekdanjimi borzami dela, ki so v glavnem iskale delo brezposelnim, katerih je bilo prej vedno dovolj, saj je brezposelnost neizogiben pojav kapitalističnega reda. Zdaj pa je brezposelnost odpravljena za vselej. Narobe, vprašanje je, kje dobiti tako veliko število delavcev, kot jih potrebuje velika izgradnja planskega gospodarstva. Novo posredovanje dela torej predvsem išče delavce. Tega pa ne delamo tako mehanično, tako, da bi "skozi okence" razpošiljali ljudi na razna mesta, kjer jih rabijo, ampak se tudi zanimali, kje bi radi delali, v kakšnem kraju; že prej pa tudi poizve, če so pri podjetju, kamor bo koga poslalo, dani vsi potrebni pogoji za njegovo življenje, stanovanje, prehrana in drugo. Vračajočim se izseljencem pa še

Pogled z Brane na Jermanova vrata v triglavskem gorovju.

posebej pomaga z denarjem za prvo silo, stanovanjem in hrano, dokler se v nekem kraju stalno ne namestijo in ne premagajo prvih začetnih težav.

Posredovanje za delo je pomagalo tudi Jožetu in Cenu, da sta prišla vsak na svoje delo, ki sta si ga želela, Jože na gradilišče velike elektrarne, Cene pa na veliko državno posestvo, ki ni bilo od gradilišča niti uro hoda.

Jože se je v novo delo kmalu vživel. Ko je prišel, je bilo ravno v največjem razmahu. Veselje do dela je bila pravkar še povečala nova uredba o plačah gradbenih delavcev. Dotlej so bili ti plačani po času, na uro, tako, da se ni pri plači nič poznalo, kdo je več ali bolje delal. Nova ureditev plač pa je predvsem zasledovala to, da bo delavec plačan po tem, kako bo delal. Čim več in čim bolje bo delal, tem več bo zaslužil. Postavke so bile pa tudi mnogo boljše od starih. K osnovni plači so bili določeni še razni dodatki, za različne okolnosti, če se je na pr. delo vršilo v zdravju škodljivem ali vročem obratu, če je gradilišče zelo oddaljeno od delavčevega stanovanja ali se nahajalo v osamljenem kraju, kjer je odtrgan od ljudi: ako je delo tako, da mora biti hitro izvršeno, ali je za gospodarstvo drugorazrednega pomena. Silno je nova uredba izboljšala plače mladini, učencem v gradbeni stroki; skoraj za 100% napram drugim strokam, najpogostejši pa lahko že po 8 mesecih učenja dobijo 90% plače kvalificiranih delavcev. Pomenila je veliko izboljšanje glede dopusta. Gradbeni delavec je dobil že po osmih mesecih pravico do plačanega letnega dopusta, medtem ko mora delati v drugih strokah enajst mesecev. Dodatek pa je bil določen tudi za one, ki so že dolgo pri enem podjetju zaposleni. Vse te izboljšave so zelo dvignile razpoloženje med delavci, ki so jih že dotlej veliki gradbeni načrti petletke zelo navduševali.

Poln novih vtisov se je odpravil v nedeljo na obisk k svojemu prijatelju, ki ga je zelo vabil na posvetje. Veseli se je, da bo prebil lep dan med travinami in polji, zraven pa tudi se pogovoril s Cenum, ki mu je imel gotovo tudi mnogo povedati. Dolgo sta hodila med vinogradi, med rodovitnimi njivami, nato pa je Cene razkazal še lepo urejeno živinorejsko zadruzo, kjer je delalo poleg njega še več drugih izseljencev, ki so se z njima vrnili. Jože je videl, da ni poskrbela vlada samo za gradbeno stroko za dobro ureditev plač, ampak napravila isto tudi za kmetijske delavce. Te je pri plačah razdelila na skupine in sicer tako, da so za težje delo, za večjo izkušnost in spretnost, lahko tudi več zaslužili.

Pri kmetijskem delu se sedaj zelo pospešuje delo v skupinah, ali kot pravijo brigadah, tako, da dobi vsaka skupina svoj kos zemlje v obdelovanje, od setve do žetve nekega pridelika in se tako pokaže, kdo si je pri delu najbolj prizadeval. Skupine stopajo med seboj v tekmovalnost, to ja zelo dviga količino dela.

Novo za kmetijske delavce je tudi to, da so vključeni v socialno zavarovanje in tako preskrbljeni v slučaju bolezni, nezgode ali onemoglosti. Tudi delovni čas ni zanje več tako omejen kot nekoč, temveč točno odrejen; prav tako počitek. Ko sta si ogledovala lepo urejeno posestvo, se sta še nazadnje ustavila pod košato lipo pred hišo, kjer je že bila gruča njihovih znancev. Med njimi je bil še nekdo na obisku, ki je delal v bližnjem mestu v veliki tovarni. Ta je pripovedoval, da se bodo plače in drugi delovni pogoji, kot za gradbene in kmetijske delavce uredili za vse stroke. Glavni namen teh ureditev je, plačati res vsakogar kot zaslužil. Čim bolje kdo dela in čim več napravi, tem več zasluži.

O vseh velikih spremembah za delovne ljudi v novi Jugoslaviji so se dolgo in živo pogovarjali. Nekdo je pri tem pripomnil, kako se bo dejanski delavec zaslužek povečal tudi z novo preskrbo, ki tako zaposlenemu kakor njegovi družini zelo dviga obroke živil kakor industrijskega blaga. Vsakdo, ki prejema zajamčeno preskrbo, bo mogel mirno porabiti zase vsa količina življenjskih potreb-

Pohod slovenskih hribolazcev na vežbališče.

ščin, ki mu jo določa država, ker bo tudi vsa njegova družina dobro preskrbljena z njimi. To se bo na plači dobro poznalo in bo lahko veliko prihranilo.

Da, tudi o tem so se pogovarjali. O prihrankih in kako jih bodo porabili. V ljudski domovini pomeni zanje veliko prištednjo, da ne potrošijo ne zase ne za družino ničesar za zdravnika in zdravila. Za to skrbijo socialno zavarovanje, v katerega so vsi vključeni. Čutijo se, koliko je že napravilo socialno zavarovanje v tem kratkem času po osvoboditvi. Odprlo je povsod nove ambulante, zobje ambulatorije, poliklinike, povečalo bolnice, ustanovilo okrevališča in sanatorije. Vse to je delavce in uslužbence. Samo v Sloveniji je izdalo za to v letu 1947 80 milijonov dinarjev. Vedno več ljudi je deležnih dobrot socialnega zavarovanja, lani se je njihov krog razširil na 50.000 novih članov. Tovariši iz tvojine je pri tem pripomnil, da odpirajo tudi podjetja sama svoja okrevališča in počitniške domove, kjer prebijejo delavci svoj letni dopust. On sam si želi na morje. Poleti bo šel na dopust v Dalmacijo, kjer ima njegova tovarna svoje letovišče. Tudi družino popelje s seboj, saj bo zase kot zanj imel 50% popusta na železnici in vseh drugih državnih prometnih sredstvih, 25% popusta pri stanovanju in hrani in 50% popusta pri letovnišnih taksah. Pri tem je pripovedoval svojim prijateljem, da so vse te ugodnosti pri uživanju letnega dopusta tako dvignile število letoviščarjev v Jugoslaviji, da jih je bilo lani že 205.294 v vseh najlepših krajih nove Jugoslavije, medtem ko je bilo pred vojno 135.000 ljudi, ki so uživali lepote domovine in ki so pripadali predvsem bogatim slojem.

V živahnem razgovoru niso niti opazili, da je sonce že davno zašlo in je nastal mrak. V vseh je bila prijetna zavest, da so dane vsem, ki se iz tujine vračajo domov, že vse možnosti, ustvariti si doma človeka vredno življenje, ki pomeni mnogo višji življenjski standard, kot v marsikateri, mnogo večji in močnejši evropski državi. (Poslano Sansu)

Zgodba o penicilinu

Dr. George Bankoff, "Zgodba o penicilinu". Založila Družbena založba Slovenije v Ljubljani. Z avtorjevim dovoljenjem prevedel, razširil in popravil dr. Vladimir Breznovnik. Naslovna stran Vida Breznovnik. 172 strani.

Državna založba Slovenije je kot drugo knjigo "Prirodnoznanstvene knjižnice" pred dnevi izdala Bankoffovo "Zgodbo o penicilinu". Bankoff je znan angleški kirurg, ki je bil med prvimi, ki so praktično preizkušali penicilin v medicini. V posameznih poglavjih svoje knjige nas najprej seznanja s povzročitelji raznih kužnih (infekcijskih) bolezni—z mikrobi. V posebnih poglavjih nas popelje v njih svet in nam pripoveduje preprosto in zanimivo, kako so jih spoznali in ugotovili. Tu srečamo nekatera znana imena junakov bakteriološke dobe v zdravstvu. Tudi z drugimi vzročniki različnih bolezni, kakor z raznimi plesnobi, amebami in podobnimi, se seznanimo v posebnem poglavju. Vse to je potrebno, da bi čitatelj lahko razumel zgodbo o najdbi penicilina ali bolje penicilinske plesni in njenem delovanju na mikrobe. Leta 1928 se je na kulturo, kjer je Aleksander Fleming gojil kulturo, vsleda neka nenavadna tros in se tam razrasla v plesni, ki ji strokovno pravimo penicilium notatum. Verjetno se je pripetila po zraku od nekod iz Norveške—tako namreč domnevajo—in zgolj slučajno moramo pripisati, da je bila odkrita sposobnost te žametaste zelenkaste plesnobe, ki ubija nekatere kužne kali. Morda bi temu ali onemu ta sposobnost penicilina usla

in bi zavrzel "pokvarjeno" kulturo, ki se je kdove iz kakšnega vzroka "onečedila" z neko plesnobo. Fleming pa jo je opazoval, začel preiskovati in spoznal, da lahko pomenijo opazovanja te plesnobe in njenih sposobnosti za zdravstvo neprecenljive usluge. Po dolgem, trudnem delu, kjer je s Flemingom še sodeloval zraven ostalih predvsem Florey, je uspelo iz zelenkaste plesni dobiti tisto snov, ki ji danes pravimo penicilin, in ki je odprla v zdravstvu velike možnosti in jo moramo—če moremo—novejša raziskovanja na tem področju—štet, za začetek vede o tako imenovanih antibiotikih, med katere štejemo penicilin, novejši streptomycin, klitocin in še nekatere na novo odkrite antibiotike.

V posameznih poglavjih nas nato avtor seznanja s praktično uporabo penicilina, posebno podrobneje opiše različna področja kirurgije, kjer je penicilin preprečil marsikatero težko komplikacijo in odstranil prenekatero nevarnost. Knjiga je bila napisana leta 1944 in ji seveda zato ponekod manjkajo novejša izkustva s penicilinom. Prevajalec dr. Breznovnik je po avtorjevem nasvetu dodal nekatere novejšje načine uporabe penicilina, opisal količine, ki jih uporabljajo danes v zdravstvu in dodal dve poglavji, ki govorita o uporabi penicilina v porodništvu in živinozdravstvu. Obe poglavji sta napisani deloma po izkustvih angleških porodničarjev in živinozdravnikov, deloma pa po naših domačih izkušnjah. Posebno je pomembna ugotovitev, da smo pri nas že praktično uporabljali penicilin v veterini za zdravljenje svinjske rdečice ko drugod po svetu šele s poskuski na različnih živalih poskušali spoznati delovanje penicilina na povzročitelja svinjske rdečice.

Prav zanimivi so nekateri zgodovinski utrinki, ki so napisani v knjigi. Bankoff ugotavlja, da je "hizop", ki ga omenja Davidov 51. psalm, prav ista rastlina, ki jo pod tem imenom poznamo na Norveškem. V preprelem stebelu te rastline navadno najdemo plesen "penicilium notatum". Domnevajo, da je prav od tukaj, iz tega "bibličnega hizopa", priplaval z zračnimi strujami tros penicilina na Flemingovo kulturo v Anglijo, drug val jo je pa zanesel v Moskvo, kjer so jo našli v nekem zaklonišču.

Prevod knjige je napisan gladko, jezik lepo teče in prevajalec se je trudil, da bi bila poglavja čimbolj razumljiva. V tej svoji težnji je zadel seveda nujno na polje slovenske strokovne zdravstvene besede—področje, ki je—to dobro vemo—še neizpljeno, kljub nekaterim ve-

janju in reševanju še nepopolno. Prevajalec se je trudil poiskati novo slovensko besedo za ta ali oni strokovni izraz. Strokovnjaki, ki sodelujejo pri vejanju slovenske zdravstvene terminologije, naj spregovorijo svojo strokovno sodbo o njih.

Knjigo ponazorjuje številne ilustracije, ki so v tekstih takšnega značaja, kakor je "Zgodba o penicilinu", neobhodno potrebne za razumevanje. Nekateri med slikami so večbarvne.

"Zgodba o penicilinu" je poljudno-znanstvena knjiga, ki jo bo s pridom vzel v roke vsakdo. Potrebno je, da si jo dobro preberejo vsi oni, ki so se kakor koli zanimali za penicilin in njegovo delovanje. Ker je zajelo mnogo ljudi mnenje, da je penicilin "čudotvorno zdravilo", ki se mu ne more ustavljati nobena bolezen, je prav, da spoznajo ljudje delovanje penicilina v polnem obsegu in resnični podobi. Ker posega Bankoff na najrazličnejša področja zdravstva, ki so povezana z zgodbo o penicilinu, ima tudi v tem pogledu zdravstvenovzgojno vrednost in bo čitatelja seznanila z važnimi področji medicine. Peter Skala.

URADNA OBJAVA

BARVE GLASOVNIC ZA PRIMARNE VOLITVE

S tem se uradno objavlja, da bo barva za uradne primarne glasovnice Demokratične stranke za volitve, ki se bodo vršile v tork, dne 13. aprila, 1948, ROŽNATE; uradna barva glasovnic Republiške stranke za primarne volitve, ki se bodo vršile v tork, dne 13. aprila, 1948, bo KANARČKOVO RUMENE barve.

MICHAEL J. FLYNN
COUNTY CLERK
OF COOK COUNTY

Datirano v Chicago, Illinois
dne 17. marca, A. D. 1948.

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St., N. W.
Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

in
Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravnništva kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se ista popravil Z bratskim pozdravom
ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00		Za Chicago in okolico je \$9.50	
1 tednik in	8.00	1 tednik in	8.50
2 tednika in	9.00	2 tednika in	7.10
3 tednike in	4.40	3 tednike in	5.80
4 tednike in	3.20	4 tednike in	4.70
5 tednikov in	2.00	5 tednikov in	3.50

Za Evropo je \$11.00
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Prištetu se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnisti listu, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnisti znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. druživa št. _____

3) _____ Čl. druživa št. _____

4) _____ Čl. druživa št. _____

5) _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!